Lietas arhīva Nr. A42-01447-23/14
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0620.A420144723.4.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2023.gada 20.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese L. Hāzenfuse,

piedaloties pieteicējai /pers. J/ un atbildētājas Rīgas valstspilsētas pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes – Rīgas domes Labklājības departamenta – pārstāvei /pers. D/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. J/ pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. J/ tiktu piešķirts pabalsts krīzes situācijā 1000 *euro*, kā arī par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. J/ tiktu piešķirts mājokļa pabalsts 132,84 *euro* apmērā kurināmā iegādei par 2022.gadu.

Aprakstošā daļa

[1] 2022.gada 2.decembrī un 9.decembrī /pers. J/ iesniegumos Rīgas Sociālajam dienestam lūdza piešķirt mājokļa pabalstu kurināmā iegādei un pabalstu krīzes situācijā.

Ar Rīgas Sociālā dienesta (turpmāk – dienests) 2022.gada 16.decembra lēmumu Nr.RSD-22-97762-ls (turpmāk – sākotnējais lēmums) citstarp atteikts/pers. J/ piešķirt pabalstu krīzes

situācijā un mājokļa pabalstu kurināmā iegādei 132,84 *euro* apmērā par 2022.gadu.

Ar Rīgas domes Labklājības departamenta (turpmāk – departaments) 2023.gada 27.janvāra lēmumu Nr.DL-23-32-ap (turpmāk – lēmums) sākotnējais lēmums apstrīdētajā daļā atstāts negrozīts.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem apstākļiem.

[1.1] Dienests aprēķināja mājokļa pabalstu kurināmā iegādei 540 *euro* apmērā. Izvērtējot mājsaimniecības sociālo situāciju un materiālo stāvokli, konstatēts, ka mājsaimniecība 2022.gada 5.aprīlī jau saņēma mājokļa pabalstu kurināmā iegādei 132,84 *euro*. Ņemot vērā, ka šī summa jau tika izmaksāta, dienests izmaksāja 407,16 *euro*.

[1.2] Savukārt dienesta darbinieki nekonstatēja krīzes situācijas izraisītas sekas. Proti, /pers. J/ jau 2021.gadā zināja, ka dzīvesvieta /adrese A/, ģimenei būs jāatstāj. Savukārt līdz 2022.gada maijam ģimene īpašumu vēl joprojām nebija atbrīvojusi. Dzīvesvietas maiņa nav pēkšņi radusies krīzes situācija. Ģimenei bija pietiekoši daudz laika, lai pārceltos uz citu dzīvesvietu ar visām sadzīvei nepieciešamajām mantām.

[1.3] Naudas līdzekļi pamatvajadzību nodrošināšanai var tikt nodrošināti, piešķirot pašvaldības sociālos pabalstus, piemēram, garantētā minimālā ienākuma (turpmāk – GMI) pabalstu un mājokļa pabalstu. Dienests 2023.gada janvārī ģimenei ir piešķīris GMI pabalstu 430,67 *euro* mēnesī un mājokļa pabalstu 520,10 *euro* mēnesī. Tātad ģimenes mājsaimniecības pamatvajadzības dienests nodrošina.

[2] Pieteicēja /pers. J/ Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu. Tajā pieteicēja norāda, ka cilvēka pamattiesības ir pārākas. Nav pieļaujams, ka pieteicējai ar savu ģimeni jādzīvo un jāiztiek ar mazākiem iztikas līdzekļiem, nekā tas ir noteikts likumos.

[3] Departaments rakstveida paskaidrojumā tiesai, pamatojoties uz lēmumā norādīto argumentāciju, norāda, ka lēmums ir tiesisks, savukārt pieteikums nav pamatots.

[4] Tiesas sēdē pieteicēja pieteikumu uzturēja. Paskaidroja, ka vēlas, lai tiktu piešķirts pabalsts kurināmā iegādei 1680 *euro* apmērā, t.i, par summu, kāda tika samaksāta par kurināmo 2022.gadā.

[5] Tiesas sēdē departamenta pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādīto argumentāciju. Paskaidroja, ka pieteicējas ģimenei sistemātiski tiek sniegta dažāda veida sociālā palīdzība.

Motīvu daļa

[6] Noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, kā arī izvērtējot lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[7] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 35.panta otrās daļas 2.punkts noteic, ka pašvaldība piešķir pabalstu krīzes situācijā, kas ir operatīvi sniegts materiāls atbalsts ārēju notikumu radītu seku novēršanai vai mazināšanai.

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 39.punktu krīzes situācija ir situācija, kurā katastrofas vai citu ārēju notikumu dēļ personai vairs nav iespēju izmantot ierastos problēmu risināšanas veidus, pati saviem spēkiem tā nespēj pārvarēt šo notikumu radītās sekas

un tai ir nepieciešama psihosociāla vai materiāla palīdzība. Tātad faktiski tā ir situācija, kas iestājusies negaidīti, neparedzami, ārēju notikumu rezultātā.

Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 36.panta sestajai daļai pabalsta apmēru, piešķiršanas un izmaksas kārtību nosaka pašvaldība saistošajos noteikumos.

Rīgas domes 2021.gada 26.maija saistošo noteikumu Nr.49 "Par mājsaimniecības atzīšanu par trūcīgu vai maznodrošinātu un sociālās palīdzības pabalstiem Rīgas pilsētas pašvaldībā " (turpmāk – noteikumi Nr.49) 25.punkts noteic, ka pirms lēmuma par pabalsta krīzes situācijā piešķiršanu Sociālā dienesta sociālā darba speciālists veic katastrofas vai citu ārējo notikumu izraisīto seku ietekmes uz mājsaimniecības spēju nodrošināt pamatvajadzības izvērtējumu un sagatavo atzinumu, kas tiek ņemts vērā, pieņemot lēmumu par pabalsta krīzes situācijā piešķiršanu.

Savukārt Senāts norādījis, ka vienreizējā pabalsta ārkārtas (krīzes) situācijā saņemšanas priekšnoteikums nav personas ienākumu līmenis vispār, bet gan personas nespēja ārkārtas situācijas dēļ un tās radītajos apstākļos apmierināt savas pamatvajadzības. Tas ir, persona šajos apstākļos nespēj pati saviem spēkiem nodrošināt ēdienu, apģērbu, mājokli, veselības aprūpi un obligāto izglītību (pamatvajadzības definētas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 11.punktā). Tādēļ šā pabalsta mērķis ir ārkārtas situācijā tūlītēji palīdzēt personai nodrošināt sevi ar minētajām vajadzībām (*sal. Senāta 2013.gada 28.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-169/2013 9.punkts*). Tātad priekšnoteikums šāda pabalsta veida saņemšanai ir ārkārtas situācijas iestāšanās un tās radīto apstākļu nelabvēlīgā ietekme uz personas spējām apmierināt savas pamatvajadzības.

[8] Pieteicēja lūgumu piešķirt pabalstu krīzes situācijā pamatojusi ar to, ka mājsaimniecībai ir izveidojusies krīzes situācija, jo mājsaimniecībai piederošās sadzīves lietas ir palikušas iepriekšējā dzīves vietā /adrese A/ no kuras ģimene ir izlikta (*lietas 34.lapa*).

Iepazīstoties ar lēmumā norādītajiem faktiem un informāciju Tiesu informācijas sistēmā (TIS), secināms, ka 2021.gada 17.martā stājās spēkā Vidzemes priekšpilsētas tiesas lēmums par nekustamā īpašuma /adrese A/, atsavināšanu. 2022.gada 25.martā zvērināta tiesu izpildītāja pieteicējai nosūtījusi paziņojumu par to, ka 2022.gada 11.maijā notiks atkārtota esošā mājas īpašnieka ievešana nekustamā īpašuma valdījumā. Līdz ar to lēmumā pamatoti secināts, ka pieteicēja jau 2021.gada martā zināja, ka dzīves vieta /adrese A/ viņas ģimenei būs jāatstāj. Tādējādi dzīves vietas maiņa nav pēkšņi radusies krīzes situācija. Pieteicējai bija pietiekoši daudz laika, lai pārceltos uz citu dzīves vietu ar visām sadzīvei nepieciešamajām mantām.

Tostarp tiesa norāda, ka primāri personai pašai ir pienākums savlaicīgi risināt savas problēmas un gādāt, lai krīzes situācija neiestātos, nevis pašvaldības palīdzību uztvert kā pašsaprotamu risinājumu savas bezdarbības rezultātā radītajiem sadzīviskajiem apstākļiem.

Ņemot vērā minēto, lēmumā pamatoti secināts, ka nav iestājies neviens no krīzes situāciju raksturojošiem nosacījumiem. Līdz ar to pieteicējai pamatoti atteikts piešķirts pabalstu krīzes situācijā.

[9] Ministru kabineta 2020.gada 17.decembra noteikumu Nr.809 "Noteikumi par mājsaimniecības materiālās situācijas izvērtēšanu un sociālās palīdzības saņemšanu" (turpmāk – noteikumi Nr.809) 11.punkts noteic (tiesību normas šeit un turpmāk lēmuma pieņemšanas brīdī), ka mājokļa pabalsta apmēru cietā kurināmā iegādei aprēķina, ņemot vērā šo noteikumu 3.pielikuma 1. un 7.punktā minētos nosacījumus, kā arī pārējos ar mājokļa lietošanu saistīto maksājumu rēķinos norādīto faktisko izdevumu summu, un piešķir vienu reizi kalendāra gadā. Saskaņā ar noteikumu Nr.809 15.punktu mājokļa pabalstu izmaksā ne retāk kā reizi trijos mēnešos, izņemot mājokļa pabalstu cietā kurināmā iegādei, kuru var izmaksāt vienā vai vairākās reizēs kalendāra gada laikā.

Noteikumu Nr.809 3.pielikuma "Mājokļa pabalsta aprēķināšanai izmantojamās izdevumu pozīciju minimālās normas" 1.1.punkts noteic, ka, aprēķinot mājokļa pabalstu, mājokļa platība, kuru ņem vērā, apmaksājot izdevumus par dzīvojamo telpu īri, dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apkuri, no mājokļa kopējās platības ir 32 m^2 vienai personai mājsaimniecībā un 18 m^2 – katrai nākamajai personai mājsaimniecībā. Savukārt 7.punkts noteica, ka, aprēķinot mājokļa pabalstu, ņem vērā izdevumus individuālās apkures nodrošināšanai mājoklī ar cieto kurināmo (piemēram, malka, ogles, briketes, granulas) atbilstoši izdevumus apliecinošajā dokumentā norādītajai summai, bet ne vairāk kā 6 *euro* par mājokļa 1 m^2 (nepārsniedzot šā pielikuma 1.punktā norādītās normas) kalendāra gadā, un mājokļa pabalsta aprēķinā kopējo cietā kurināmā iegādes izmaksu summu iekļauj viena mēneša mājsaimniecības izdevumos.

Saskaņā ar noteikumu Nr.49 pielikuma "Mājokļa pabalsta aprēķināšanai izmantojamās izdevumu pozīciju normas" 7.1.apakšpunktu, aprēķinot mājokļa pabalstu individuālas apkures nodrošināšanai mājoklī ar cieto kurināmo (piemēram, malka, ogles, briketes, granulas), jāņem vērā izdevumi atbilstoši izdevumus apliecinošajā dokumentā norādītajai summai, bet ne vairāk kā 6 *euro* par mājokļa 1 kvadrātmetru (nepārsniedzot šī pielikuma 1.punktā norādīto) kalendāra gadā. Savukārt, Energoresursu cenu ārkārtēja pieauguma samazinājuma pasākumu likuma 13.panta otrās $2.^1$ daļas 1.punkts noteic, ka laikposmā no 2022.gada 1.oktobra līdz 2023.gada 31.maijam mājokļa pabalsta apmēru mājoklim, kur apkuri nodrošina ar cieto kurināmo, aprēķina, piemērojot ne vairāk kā 12 *euro* par mājokļa kvadrātmetru.

[10] Lietā nav strīda, ka pieteicēja mājokļa apkurei izmanto cieto kurināmo. Kā izriet no lēmuma un ko pieteicēja neapstrīdēja, dienests aprēķināja mājokļa pabalstu kurināmā iegādei 540 *euro* apmērā. Pieteicējas mājsaimniecība 2022.gada 5.aprīlī saņēmusi mājokļa pabalstu kurināmā iegādei 132,84 *euro* apmērā par mājokli /adrese A/. Tas, ka pieteicējas ģimene kopš 2022.gada 3.jūnija dzīvo citā adresē (/adrese/), kur arī mājokļa apkure tiek nodrošināta ar cieto kurināmo, nemaina faktu, ka daļu pabalsta summas pieteicēja jau saņēmusi. Ņemot vērā, ka atbilstoši normatīvajam regulējumam aprēķinātā pabalsta kurināmā iegādei kopsumma sastāda 540 *euro,* tad pamatoti par izmaksāto summu 132,84 *euro* samazināts pabalsts kurināmā iegādei pieteicējas dzīvesvietā /adrese/, un pieteicējai izmaksāts pabalsts 407,16 *euro* apmērā.

[11] Savukārt attiecībā uz pieteicējas tiesas sēdē izvirzīto argumentu, ka pieteicēja ir tiesīga saņemt visu summu, kas samaksāta par kurināmo 2022.gadā (1680 *euro* apmērā), tiesa norāda, ka tiesības nav absolūtas. Kā jau tika norādīts iepriekš, saskaņā ar noteikumu Nr.809 3.pielikuma 1.punktu pieteicējai ir tiesības uz to, ka tiks atlīdzināti izdevumi no mājokļa kopējās platības – 32 m^2 vienai personai mājsaimniecībā un 18 m^2 – katrai nākamajai personai mājsaimniecībā, un saskaņā ar 7.punktu – ne vairāk kā 6 *euro* par mājokļa 1 m^2. Neviens normatīvais akts neuzliek pienākumu iestādei kompensēt visus pieteicējas ģimenes izdevumus.

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 32.pantu sociālās palīdzības mērķis ir sniegt materiālu atbalstu trūcīgām, maznodrošinātām un krīzes situācijā nonākušām personām, lai nodrošinātu to pamatvajadzības un veicinātu darbspējīgo personu līdzdarbību savas situācijas uzlabošanā. Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 35.pantu pamata sociālās palīdzības pabalsti ir GMI pabalsts — materiāls atbalsts naudas izteiksmē minimālo ikdienas izdevumu apmaksai; mājokļa pabalsts — materiāls atbalsts ar mājokļa lietošanu saistīto izdevumu segšanai.

Tādējādi, ja pieteicējai trūkst naudas līdzekļi pamatvajadzību nodrošināšanai, viņai ir jāizmanto citi sociālās palīdzības veidi. Lietā nav strīda, ka pieteicējai par šiem sociālās palīdzības veidiem ir labi zināms un pieteicēja tos saņem. Kā norādīts lēmumā, dienests 2023.gada janvārī ģimenei ir piešķīris GMI pabalstu 430,67 *euro* mēnesī un mājokļa pabalstu 520,10 *euro* mēnesī. Līdz ar to tiesai nav šaubu, ka dienests pieteicējas ģimenei sniedz palīdzību mājsaimniecības pamatvajadzību nodrošināšanā.

[12] Pastāvot šādiem apstākļiem, tiesa pieteikumu atzīst par nepamatotu un noraidāmu.

[13] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2023.gada 23.marta lēmumu pieteicēja atbrīvota no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā.

Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturtā daļa noteic pieteicēja pienākumu pieteikuma noraidīšanas gadījumā atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis atbrīvots. Savukārt saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta piekto daļu minētā panta ceturtajā daļā paredzētais pieteicēja pienākums nav attiecināms uz tiem pieteicējiem, kuri pieteikumu iesnieguši par administratīvo aktu sociālās drošības jomā (pensijas, pabalsti un tml.).

Tā kā pieteikums ir iesniegts par administratīvā akta izdošanu sociālās drošības jomā, pieteicējai valsts nodevas atmaksa valstij nav jāveic.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251.pantu, 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. J/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. J/ tiktu piešķirts pabalsts krīzes situācijā 1000 *euro*, kā arī par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. J/ tiktu piešķirts mājokļa pabalsts 132,84 *euro* apmērā kurināmā iegādei par 2022.gadu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese L. Hāzenfuse